

Stavovi roditelja i učenika o korištenju sustava e-Dnevnik u osnovnom obrazovanju

Ivana Grabar, Mario Dumančić

Osnovna škola Hrvatski Leskovac, Učiteljski fakultet u Zagrebu, Zagreb, Republika Hrvatska

ivana.grabar94@gmail.com , mario.dumancic@ufzg.hr

I. SAŽETAK

Primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija u nastavi, odnosno informatizacija škola proces je koji se odvija u hrvatskim školama već godinama. Kako se tehnologija kontinuirano i neprestano razvija, tako je potrebno razvijati i sam sustav obrazovanja, to jest sve sastavnice koje ga sačinjavaju. Jedna od tih sastavnica je vođenje razrednih knjiga koje se od školske godine 2011./2012. odvija u elektroničkom obliku, u pojedinim osnovnim i srednjim školama. CARNet je upravo te školske godine izradio aplikaciju e-Dnevnik, elektroničku razrednu knjigu, čiji su korisnici učitelji i nastavnici, ali i učenici i roditelji. Aplikaciju danas koristi više od 1160 osnovnih i srednjih škola. U veljači 2018. godine provedeno je istraživanje na ukupno 700 ispitanika (407 učenika i 293 roditelja) čiji je cilj bio utvrditi koliko roditelji i učenici koriste aplikaciju e-Dnevnik i na koji način, imaju li problema s njenim korištenjem, što im se sviđa u aplikaciji te ispunjava li aplikacija e-Dnevnik svoju svrhu.

II. UVOD

Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET školske je godine 2011./2012. pokrenula sustav e-Dnevnik. To je informacijski sustav namijenjen vođenju razredne knjige u elektroničkom obliku. Informacijski sustav e-Dnevnik je Web baziran sustav koji omogućuje pristup nastavnicima, učenicima i njihovim roditeljima svim relevantnim podacima tijekom školovanja učenika. Postepenim uvođenjem u osnovne i srednje škole danas se njime koristi više od 1160 osnovnih i srednjih škola.

Informacijski sustav ima sve funkcionalnosti kao i fizička razredna knjiga uz dodatne mogućnosti koje pruža uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Neke prednosti korištenja e-Dnevnika u odnosu na tiskani dnevnik i imenik su jednostavnije vođenje razredne evidencije, mogućnost detaljne analize statističkih podataka iz razredne nastave, brzi pristup svim važnim informacijama vezanim uz pojedini razred ili pojedinog učenika kao i preglednija cjelokupna evidencija nastave. Uz prednosti, sustav također ima i svoje nedostatke, a neki od njih su sljedeći: budući da se aplikacija koristi putem računala (stolna ili prijenosna) i tableta, kvarom uređaja nastavnik nije u mogućnosti pristupiti e-Dnevniku te mora naknadno upisati podatke vezane za dan kada nije bio u mogućnosti pristupiti aplikaciji.

Nadalje, nemogućnost pristupa aplikaciji može biti uzrokovana i nestankom električne struje kao i nestankom internetske veze ili kvarom u mrežnom sustavu te u tome slučaju treba pričekati da stručnjaci otklone kvar, a za to vrijeme sve potrebno zabilježiti u pisanom obliku. Aplikaciju danas koristi više od 1160 osnovnih i srednjih škola. U veljači 2018. godine provedeno je istraživanje na ukupno 700 ispitanika (407 učenika i 293 roditelja) čiji je cilj bio utvrditi koliko roditelji i učenici koriste aplikaciju e-Dnevnik i na koji način, imaju li problema s njenim korištenjem, što im se sviđa u aplikaciji te ispunjava li aplikacija e-Dnevnik svoju svrhu.

III. ISTRAŽIVANJE

A. Metodologija istraživanja

Istraživanje je provedeno u tri osnovne škole na području Grada Zagreba i jednoj osnovnoj školi u Zagrebačkoj županiji metodom ankete. Za potrebe istraživanja napravljene su dvije ankete, anketa za roditelje sastojala se od 16 pitanja (12 pitanja zatvorenog tipa, 4 pitanja otvorenog tipa), a anketa za učenike od 13 pitanja (10 pitanja zatvorenog tipa, 3 pitanja otvorenog tipa), a ispitanici su učenici sedmih i osmih razreda. Podatci su obrađeni u programu PSPP, besplatnoj verziji programa SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*). U ovome će članku biti prikazani rezultati za pojedina pitanja iz obiju anketa.

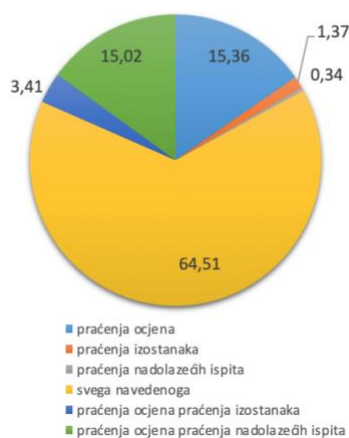
B. Rezultati istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 293 roditelja, od toga je njih 78,84% ženskog spola, a 20,82% muškog spola. Najviše roditelja pripada dobnoj skupini od 40 do 50 godina (54,27%) te od 30 do 40 godina (32,76%). Od 407 učenika koji su sudjelovali u istraživanju, 47,17% su bile učenice i 52,83% učenika. Od toga je bilo 53,32% učenika, odnosno učenica sedmoga razreda te 46,68% učenika i učenica osmoga razreda.

C. Rezultati anketa za roditelje

Svi su se roditelji izjasnili kako su upoznati s činjenicom da se u školi njihovog djeteta koristi e-Dnevnik, ali su na različite načine upoznati s njihovima korištenjem. Naime, većina roditelja sama se upoznala s načinom rada aplikacije, neki su roditelji dobili ključne informacije na roditeljskim sastancima, dok je određeni broj škola za svoje roditelje organizirao radionice na kojima su roditelje upoznali s mogućnostima aplikacije e-Dnevnik. Roditelje se nadalje pitalo koliko često koriste aplikaciju. Najviše njih to čini svakodnevno (32,08%), malo manji postotak jednom tjedno (30,03%), odnosno do tri puta tjedno (24,57%). Najmanji postotak roditelja izjasnio se da aplikaciju koristi rijetko (13,31%). Pitalo se roditelje i koji je najčešći razlog korištenja e-Dnevnika gdje su birali između sljedećih ponuđenih odgovora: praćenja ocjena, praćenja izostanaka, praćenja nadolazećih ispita, svega navedenoga, ništa od navedenoga. Najveći broj ispitanika izjasnio se kako aplikaciju koristi zbog svega navedenoga (64,51% ispitanika), dok odmah iza toga slijede odgovori zbog praćenja ocjena te zbog praćenja ocjena i nadolazećih ispita. Rezultati su prikazani na slici 1.

Razlog korištenja aplikacije e-Dnevnik

Slika 1. Razlog korištenja aplikacije e-Dnevnik

Što se tiče pristupa aplikaciji, najviše roditelja to čini putem mobitela (42,66%), a najmanje putem tableta (2,73%). Roditelji također često koriste laptop ili računalo, to jest kombinaciju mobitela i laptopa što se detaljnije može vidjeti u tablici 1.

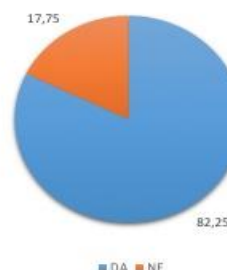
Tablica 1. Prikaz načina pristupanja roditelja aplikaciji

Nacin pristupa	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
MOBITEL	1	125	42,66	42,66	42,66
TABLET	2	8	2,73	2,73	45,39
LAPTOP	3	44	15,02	15,02	60,41
RAČUNALO	4	49	16,72	16,72	77,13
MOBITEL TABLET	5	2	,68	,68	77,82
MOBITEL LAPTOP	6	18	6,14	6,14	83,96
MOBITEL RAČUNALO	7	22	7,51	7,51	91,47
TABLET LAPTOP	8	3	1,02	1,02	92,49
TABLET RAČUNALO	9	1	,34	,34	92,83
LAPTOP RAČUNALO	10	7	2,39	2,39	95,22
MOBITEL TABLET LAPTOP RAČUNALO	11	13	4,44	4,44	99,66
	33	1	,34	,34	100,00
Total		293	100,0	100,0	

Šesto pitanje u anketi roditelja glasilo je: *Prijavljujete li se u sustav e-Dnevnik putem sustava e-Građani?* Iako je roditeljima namijenjeno da aplikaciji pristupaju putem sustava e-Građani, veliki broj korisnika (71,67%) aplikaciji pristupa na drugi način, tj. koristeći aplikaciju svoje djece. Na pitanje smatraju li da je aplikacija korisna, potvrdno je odgovorila većina ispitanika (99,66%). S obzirom da je ovo bilo pitanje otvorenog tipa u nastavku su odgovori nekih ispitanika koji su dali potvrđan odgovor: *povećava dostupnost informacija; brža komunikacija; zbog uvida u ocjene, profesorskih opaski i zapažanja o djetetu; roditelju omogućuje redovne kontrole; ne moram zapisivati ocjene; jednostavno korištenje; bolja komunikacija i brzina; korisna je jer se može planirati učenje za ispite; svakodnevno sam u toku događanja, ne moram ići u školu; smanjuje broj odlazaka na informacije.* Ispitanik koji je odgovorio kako aplikacija nije korisna napisao je: *„Relativno korisna. Daje samo djelomično uvid u sve nužno uz školovanje djeteta.“*

Nadalje, u anketi se roditelje pitalo gledaju li zajedno s djetetom ocjene i znaju li lozinku svoga djeteta za pristup aplikaciji. Na prvo je pitanje potvrdno odgovorilo 82,25% roditelja. Rezultati su vidljivi na slici 2.

Gledanje ocjena s djecom

Slika 2. Gledanje ocjena s djecom

Na pitanje koje se odnosi na lozinku potvrdno je odgovorilo 86,35% roditelja, dok njih 13,65% ne zna lozinku svoga djeteta. Jedno od pitanja bilo je i pokušavaju li djeca sakriti ocjene od svojih roditelja. Na njega je potvrdno odgovorilo 13,31% ispitanika što pokazuje da većina učenika ne skriva ocjene od svojih roditelja. *Dolazite li rjeđe na informativne razgovore u školu zbog e-Dnevnika? Zašto?* bilo je sljedeće pitanje gdje je 55,63% ispitanika odgovorilo kako rjeđe dolazi u školu otkako koriste e-Dnevnik, dok se to ne odnosi na preostalih 44,37% ispitanika. Analizom podataka ispitao se odnos učestalosti korištenja aplikacije i odlazaka u školu na informativne razgovore. Tablica 2. prikazuje rezultate statističke obrade (PSPP), odnosno korelaciju između varijabli Učestalost i Razlog korištenja. Pearsonov koeficijent korelacije pokazuje korelaciju $r = -0,23$ uz signifikantnost $p < 0,01$ čime se pokazuje slaba negativna povezanost, odnosno što češće roditelji koriste aplikaciju e-Dnevnik, to rjeđe odlaze na informativne razgovore. Neki od odgovora na pitanje zašto dolaze rjeđe su: *sve informacije su dostupne na e-Dnevniku; uz*

redovne roditeljske sastanke i e-Dnevnik dolazim po potrebi ocjena i situacije; nije potrebno; ocjene su odmah dostupne i mogu ih prokomentirati zajedno s djetetom; putem e-Dnevnika dobijemo većinu potrebnih informacija. Primjeri odgovora roditelja koji su zaokružili ne: usmena komunikacija je nezamjenjiva; u razgovoru s razrednicom saznam i ponašanje, odnos

Tablica 2. Rezultati statističke obrade podataka – PSPP Pearsonov koeficijent korelacije

Correlations		Učestalost	Razlog_koristenja
Učestalost	Pearson Correlation	1,00	-,23
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	293	293
Razlog_koristenja	Pearson Correlation	-,23	1,00
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	293	293

prema radu i funkcioniranje cijelog razreda i mog djeteta unutar istog; smatram da su i razgovori s razrednikom vrlo korisni; volim o svome djetetu popričati s razrednicom; mislim da je izravan kontakt bitan, nisu ocjene jedino što me zanima u školovanju djeteta.

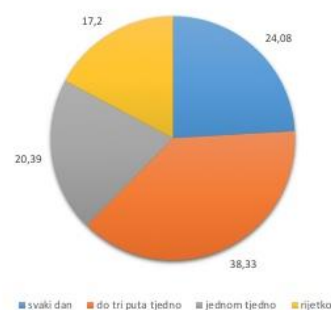
Sljedeća dva pitanja bila su otvorenog tipa, a neki od odgovora navedeni su u nastavku. Što Vam se sviđa u aplikaciji? Brzina i efikasnost pristupa informacijama; ažurnost informacija; jednostavnost korištenja i ispis ocjena pojedinačnog predmeta; praktičnost i preglednost; brzi uvid u sve; logično je postavljena i jednostavna za korištenje; pregled svih ocjena i izračun prosječne ocjene; aplikacija je u redu, ali profesori ne znaju raditi s njom. Što Vam se ne sviđa i što biste htjeli promijeniti u aplikaciji? Ništa, ali uvela bi obvezne informacije unatoč aplikaciji; preglednost ocjena na mobitelu nije baš dobra, preglednost je bolja na stolnom računalu; ne želim ništa mijenjati; bilo bi korisno omogućiti komunikaciju profesor – roditelj kako bi mogli pitati što nas zanima; u aplikaciji ne treba ništa mijenjati osim što profesori trebaju redovito vršiti upis ocjena; nemogućnost povratne informacije profesoru; ako je blizu datum ispita da se ubaci neki crveni znak; što moram ulaziti u svaki predmet posebno; dodati „side menu“ s predmetima umjesto „back“ za odabir; možda ubaciti raspored i eventualne promjene rasporeda. Roditelje pitalo i komuniciraju li s razrednikom putem službenog e-maila na što je potvrdno odgovorilo 39,93% ispitanika, dok većina ne vrši komunikaciju putem službenog e-maila. Posljednja dva pitanja postavljena roditeljima bila su: Smatrate li da je aplikacija jednostavna za korištenje? i Biste li ukinuli e-Dnevnik i vratili klasični imenik? Zašto? Na prvo je pitanje većina ispitanika odgovorila potvrdno (97,61%), dok je na posljednje pitanje pozitivno odgovorilo samo 2,39% ispitanika što znači da većina njih ne bi htjela da se ukine e-Dnevnik. Neki od odgovora zašto ne bili su: samo ne vraćanje na klasični imenik; moramo pratiti moderne tehnologije; ovako je praktično; korisna aplikacija; mislim da olakšava rad profesorima, a također nama roditeljima (pravovremeni uvid u ocjene i ponašanje djeteta, kao i zbog manje mogućnosti mijenjanja ocjena na kraju školske godine, tj. manipuliranja); zbog lakše kontrole uspjeha i ponašanja učenika, osobito kada

nisam u mogućnosti redovno osobno dolaziti na informacije; zato što pisanom imeniku u doba novih tehnologija više nije mjesto u školi; na početku korištenja sam bila malo opsjednuta svakodnevnim praćenjem ocjena i ispita, ali s vremenom sam našla granicu i vratila se sistemu da komuniciram s djetetom o ocjenama i ispitima, a e-Dnevnik s vremena na vrijeme pogledam. Primjeri odgovora zašto da: zato što ima veliki pritisak na djecu; jer učenici mogu ispraviti ocjene na bolji način; zato što mogu pričati s razrednikom o ocjenama.

D. Rezultati anketa za učenike

Prvo pitanje postavljeno učenicima bilo je vezano uz učestalost korištenja aplikacije e-Dnevnik. Rezultati su pokazali kako najviše učenika aplikaciju koristi do tri puta tjedno (38,33%), nešto manji postotak učenika to čini svakodnevno (24,08%). Ovime se potvrđuje kako veliki postotak učenika aplikaciju e-Dnevnik koristi kontinuirano, a rezultati su prikazani dijagramom na slici 3.

Učestalost korištenja aplikacije (učenici)

Slika 3. Učestalost korištenja aplikacije e-Dnevnik kod učenika

Sljedeće se pitanje odnosilo na najčešći razlog korištenja e-Dnevnika gdje su učenici birali između ponuđenih odgovora (gledanja ocjena, praćenja izostanaka, praćenja nadolazećih ispita, svega navedenoga, ništa od navedenoga). Najviše ispitanika izjasnilo se kako aplikaciju koristi zbog svega navedenoga, točnije 41,52%, isključivo zbog gledanja ocjena aplikaciju koristi 34,64% učenika, zbog gledanja ocjena i praćenja nadolazećih ispita 17,2% učenika, a samo zbog praćenja nadolazećih ispita 3,69% učenika. Zbog gledanja ocjena i praćenja izostanaka aplikaciju koristi 0,25% učenika, dok je ništa od navedenoga zaokružilo 2,7% učenika. Zanimljivo je primijetiti povezanost s odgovorima roditelja koji su se također izjasnili kako aplikaciju koriste ponajviše zbog svega navedenoga. Sljedeće pitanje otvorenog tipa bilo je: Misliš li da je aplikacija e-Dnevnik korisna? Zašto? Potvrdno je odgovorilo 89,93% učenika.

Neki od potvrdnih odgovora na pitanje su: za lakši pristup informacijama; lakše imam uvid u svoje ocjene; zato što mi roditelji svakodnevno mogu pratiti ocjene; možemo pratit kad imamo koji ispit; zato što onda roditelji ne bi dolazili u školu zbog gledanja ocjena; možemo vidjeti kad imamo ispite, lektiru te se bolje pripremimo; možemo vidjeti svoj prosjek te ga popraviti;

jer se ne treba tako često ići na informacije, korisna je dok roditelji ne znaju lozinku.

Primjeri odgovora na pitanje zašto ne: zato što ne mogu lagati za ocjenu; jer profesori daju nenajavljene ispite pa praćenje ispita postaje beskorisno; jer ti roditelji imaju 5 puta stresniji život nego prije prateći svaki korak u mojoj školi; zato što nije dobro napravljena; to je najveća glupost što postoji; zato jer se ne znam koristiti računalom; zato što nam roditelji cijelo vrijeme gledaju ocjene i ne sviđa mi se; bolji su obični dnevnik; zato jer ne mogu roditeljima ne reći ocjenu jer odmah vide.

Sljedeća su dva pitanja također otvorenog pitanja, a neki odgovori navedeni su u nastavku. Što ti se sviđa u aplikaciji? To što mi roditelji ne moraju ići u školu da mi pogledaju ocjene; to što možemo gledati ocjene; sviđa mi se to što je napisano lijepim fontom; što mogu pogledat kada je test; to što je plave boje; jednostavna je; što mogu gledati ocjene kad želim; što je dobro organizirana; sviđa mi se cijeli izgled e-Dnevnika i način na koji je raspoređen.

Što ti se ne sviđa i što bi htio promijeniti u aplikaciji? Sve mi se sviđa i ništa ne treba promijeniti; da mi mama ne može gledati ocjene, htjela bih da roditelji nemaju pristup aplikaciji; mogućnost promjene lozinke da bi ju lakše zapamtio; ne sviđa mi se što se u e-Dnevnik zapisuju gluposti, npr. da pričamo pod satom ili da smo zaboravili pribor; meni je sve u redu samo bih htjela promijeniti font slova; ne sviđa mi se to što onu ocjenu koju ispravimo je još upisana; preteške su lozinke; slučajna odabir; htjela bih da dođe obavijest kada imamo ispit; promijenio bih e-Dnevnik na mobitelu težak je i nepregledan trebao bi biti kao na kompu; da ne dolazi obavijest za novu ocjenu; htio bih da se negdje automatski izračuna ukupan prosjek; trebalo bi staviti raspored sati; dodao bi poruku dana – motivacijsku.

Šesto pitanje u anketi učenika glasilo je: Znaš li svoju lozinku za pristup aplikaciji napamet? Većina je učenika (63,14%) odgovorila kako zna svoju lozinku napamet. Sljedeća dva pitanja također su vezana uz lozinku. Jesi li ikada promijenio svoju lozinku? te Znaju li tvoji roditelji lozinku za pristup aplikaciji e-Dnevnik? Vrlo je mali broj učenika mijenjao svoju lozinku (8,35%), dok se veliki postotak njih izjasnio kako njihovi roditelji znaju lozinku za pristup njihovoj aplikaciji (87,22%) što se u velikoj

mjeri poklapa s odgovorima roditelja. Naime, 86,35% roditelja izjasnilo se kako zna lozinku svoga djeteta.

Jedno je od pitanja za učenike bilo i gledaju li roditelji s njima ocjene preko aplikacije na što je 70,52% učenika odgovorilo potvrdno, a to se poklapa ponovo s odgovorima roditelja od kojih je njih 82,25% odgovorio isto tako potvrdno. Dijagram na slici 4. prikazuje rezultate odgovora učenika.

Na jedno se pitanje od učenika tražilo mišljenje o tome koliko često njihovi roditelji koriste aplikaciju e-Dnevnik. Rezultati su vrlo slični onima koji su se dobili analizom odgovora roditelja. Podjednak broj učenika odgovorio je svakodnevno (26,54%) i jednom tjedno (26,78%), dok je nešto manji broj učenika odgovorio je do tri puta tjedno (19,41%) što pokazuje da učenici znaju kako roditelji često koriste aplikaciju e-Dnevnik.

I učenike se također pitalo imaju li pristup e-Dnevniku te na koji mu način pristupaju. Tako je 99,26% učenika odgovorilo da ima kod kuće mogućnost pristupa

Način pristupa					
Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
MOBITEL	1	198	48,65	48,65	48,65
TABLET	2	7	1,72	1,72	50,37
LAPTOP	3	29	7,13	7,13	57,49
RAČUNALO	4	31	7,62	7,62	65,11
MOBITEL TABLET	5	8	1,97	1,97	67,08
MOBITEL LAPTOP	6	54	13,27	13,27	80,34
MOBITEL RAČUNALO	7	38	9,34	9,34	89,68
LAPTOP RAČUNALO	10	1	,25	,25	89,93
MOBITEL TABLET LAPTOP RAČUNALO	11	41	10,07	10,07	100,00
Total		407	100,0	100,0	

Tablica 3. Prikaz načina pristupanja učenika aplikaciji e-Dnevnik

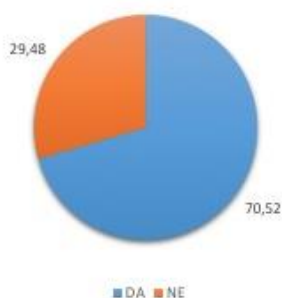
aplikaciji. U tablici 3. prikazani su odgovori učenika, odnosno načini pristupanja aplikaciji. Najviše učenika e-Dnevniku pristupa putem mobitela što je u današnje vrijeme i očekivano budući da većina učenika posjeduje pametni telefon. Odgovori se ponovo u velikoj mjeri poklapaju s odgovorima roditelja jer dosta učenika aplikaciju koristi na laptopu ili stolnom računalu ili na kombinaciji jednog i drugog s mobitelom.

Posljednje pitanje na koje su učenici odgovarali u svojoj anketi bilo je: Koristiš li svoj školski e-mail (ime.prezime@skole.hr)? Na to je pitanje potvrdno odgovorilo 53,56% učenika, dok ih je 46,44% odgovorilo kako isti ne koriste.

IV. ZAKLJUČAK

Temeljem provedenoga istraživanja i analizom prikupljenih podataka može se zaključiti kako su i roditelji i učenici zadovoljni sustavom e-Dnevnik, odnosno njegovom primjenom, mogućnostima, alatima i uslugama koje im on pruža. Posebno su zadovoljni roditelji koji sada mogu lakše nadzirati svoju djecu te im je sve što se događa u školi još pristupačnije. Ono što proizlazi kako negativno jest činjenica da roditelji puno rjeđe dolaze na informativne razgovore u školu jer smatraju kako je praćenje napretka njihove djece dovoljno samo putem aplikacije, no tu se gubi odnos roditelja i škole, prvenstveno odnos roditelja i učitelja, odnosno nastavnika. e-Dnevnik je odličan alat koji pomaže roditeljima kako bi bili konstantno u toku sa zbivanjima u školi, ali nikako ne bi trebao biti jedini kontakt sa školom.

Gledanje ocjena s roditeljima

Slika 4. Gledanje ocjena s roditeljima

LITERATURA

- [1] CARNet na adresi <https://www.carnet.hr/e-dnevnik> (pristupljeno 12.1.2019.)
- [2] Bezinović, P. (ur.) (2010). Samovrednovanje škola – prva iskustva u osnovnim školama. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje i Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
- [3] Bognar, L., Matijević, M. (1993). Didaktika. Zagreb: Školska knjiga
- [4] Grabar, I., “Stavovi roditelja i učenika o korištenju sustava e-Dnevnik u osnovnom obrazovanju,” Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, diplomski rad, srpanj 2018.
- [5] Matijević, M. (Ur.), (2017). *Nastava i škola za net generacije*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- [6] Tot, D. (2010). Učeničke kompetencije i suvremena nastava u: *Odgojne znanosti* 12(1); 65-78. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/index>, pristupljeno 20.03. 2018
- [7] Stanić, I., Borić, E. (2016). Mjerila ocjenjivanja u razrednoj nastavi. Zagreb: Školska knjiga
- [8] Vrgoč, H. (2002). Praćenje i ocjenjivanje školskog uspjeha. Zagreb: HPKZ